

MARTIN ŠRAJER / 14. 11. 2018

Otrávené světlo a Příchozí z temnot na DVD

V roce 1921 měly krátce po sobě premiéru dva napínavé žánrové filmy, *Otrávené světlo* a *Příchozí z temnot*, společné dílo ambiciózního filmařského dua Jan S. Kolár – Karel Lamač a jejich spolupracovníků jako Anny Ondrákové nebo Otto Heller. Vypravěčsky i stylisticky pozoruhodná a zahraniční tvorbou zřetelně ovlivněná díla jsou nyní díky vydání na DVD přístupná všem zájemcům o počátky československé kinematografie.

Rozkládací digipack, kterému na půvabu kromě Anny Ondrákové na přední straně přidává černo-bílo-oranžová kombinace, obsahuje kromě disků s oběma filmy čtyřiačtyřicetistránkový booklet. Stejně jako obal je kompletně dvojjazyčný, česko-anglický. Úvodní studie filmovědce Martina Kose přibližuje, v jakých podmínkách a pod jakými vlivy oba filmy vznikaly. Autor svůj text uzavírá konstatováním „*Příchozí z temnot* s *Otráveným světlem* reprezentují v dobovém kontextu neobvyklý výboj tvůrčích ambic a kreativního úsilí filmařů, kterým učarovaly mezinárodní tendence a postupy.“

Filmová restaurátorka Jeanne Pommeau na dalších stránkách bookletu podrobně popisuje průběh restaurování *Příchozího z temnot* od úvodních rešerší přes kopírování negativů až k „rekonstrukci původního děje a přibližnému dosažení původní fotografické kvality“. Text v původní podobě vyšel v *Iluminaci. Z Filmového přehledu* byl pro změnu převzat a redakčně upraven portrét Jana S. Kolára od filmového historika Jaroslava Lopoura. Kromě tradičních ohlasů z dobového tisku jsou v bookletu zahrnuty také přepisy dvou krátkých Kolárových vzpomínek na natáčení, zaznamenané koncem šedesátých let.

Stejně jako booklet jsou dvojjazyčná také menu obou filmů. To první, k *Příchozímu z temnot*, umožňuje výběr z pěti položek. Můžete si přehrát film s hudbou tria Neuvěřitelně z roku 2013, vybrat si jednu z osmi kapitol, pustit bonusové filmy nebo

analytické bonusy, zvolit, zda chcete k filmu anglické podtitulky a přečíst si info k výrobě disku.

Prvním bonusovým filmem je kompilační dokument filmového sběratele Bohumila Veselého *Jak se u nás kdysi filmovalo* (1954). Jedná se o třiatvacetiminutový sestřih pohledů do zákulisí vzniku raných československých filmů, „jež se zachovaly a byly shromážděny během let péčí známého sběratele v tomto oboru.“ Česká televize před pár lety uváděla pořad o minulosti i budoucnosti pohyblivých obrazů *Arzenál*. K jeho vrcholům patřila epizoda věnovaná okolnostem vzniku a uvádění *Příchozího z temnot*, postihující na ploše necelé půlhodiny, jak vypadalo promítání filmů v němé éře nebo co obnáší restaurování starých kinematografických děl a čím je přínosné pro dnešní filmové badatele. Právě tuto epizodu najdete na disku s *Příchozím z temnot*.

Aktéry dokumenty z cyklu *Arzenál* jsou kromě restaurátorky Jeanne Pommeau také filmoví historici Ivan Klimeš a Radomír D. Kokeš. Oba vystupují rovněž v analytickém bonusu, sedmdesát sedm minut dlouhém filmu *Kinematografie potencialit*, který vznikl speciálně pro DVD vydání Kolárových a Lamačových vrcholných počinů. Klimeš, Kokeš, ale také Martin Kos, jeho doktorandský kolega z brněnské filmové vědy Michal Večeřa a hudebníci z kapel Neuvěřitelno a TMA ve čtyřech kapitolách mluví o počátcích české filmové výroby, rané tvorbě Jana S. Kolára, stylu a vyprávění *Příchozího z temnot* a *Otráveného světla* a komponování hudby k němým filmům. Jejich mluvící hlavy jsou prokládány ukázkami z probíraných filmů i dalšími archivními materiály.

Dokument svou délkou i množstvím témat, která postihuje, plně vynahrazuje odborný audiokomentář, s nímž se lze často setkat na discích s klasickými filmy, vydávaných zahraničními společnostmi jako BFI Video, Criterion, Second Run nebo Eureka Entertainment.

Menu druhého disku nabízí méně položek, leč neméně bohatý obsah. Vybírat můžete mezi přehráním filmu (tentokrát s hudbou Tomáše Martínka z roku 2017), osmi kapitolami, bonusy a titulky. Největší poklady celého vydání nabízí zdejší bonusová sekce. V ní najdete pětici krátkých němých filmů tuzemské výroby, jinak dostupných ještě obtížněji než *Otrávené světlo* a *Příchozí z temnot*, které se vzhledem ke své celovečerní délce mohou spíše objevit v nabídce archivního kina nebo televizní stanice specializující se na český film.

Všechny filmy spojuje autorský podíl Jana S. Kolára a tvůrců z jeho okruhu. Dostává se nám tak příležitost poznat počáteční projevy uměleckého snažení řady průkopníků českého filmovnictví. Námět a scénář k detektivce Dáma s malou nožkou (1919) napsal Kolár s Gustavem Machatým. Za kamerou filmu stál budoucí režisér Svatopluk Innemann, před ní Anny Ondráková ve své první roli. Komedialního Učitele orientálních jazyků (1918) Kolár režíroval společně s první českou filmovou režisérkou Olgou Rautenkranzovou. Grotesku Polykarpovo zimní dobrodružství (1917) pro Kolára nafilmoval jeden z budoucích velikánů české filmové kamery Karel Degl. Adaptaci literární předlohy Karoliny Světlé Kříž u potoka (1921) a rozverně veselohře Roztržené foto (1921) pak dodala vizuální podobu další kameramanská legenda Otto Heller.

Více než šest a půl hodiny, které díky oběma diskům můžete strávit ve světě němé české kinematografie, není jen zábavných a vtahujících (zásluhou Kolárova a Lamačova vypravěčského talentu). Díky autorům DVD také skýtají poučení a přístupnou formou rozšiřují povědomí o počátcích filmové výroby u nás. Dvoudisk s *Příchozím z temnot* a *Otráveným světlem* představuje příkladný vydavatelský počín, jeden z prvních, které se svou bonusovou výbavou mohou poměřovat s DVD/BD od zavedených zahraničních vydavatelů. Není vyloučeno, že o něm příští rok ještě uslyšíme, když se budou v Boloni v rámci festivalu archivních filmů Il cinema ritrovato udělovat ceny pro nejlepší DVD.